

ODAM ORGANIZMINING MIKROFLORASI

Elibeyeva Feruza Xamzayevna

Buxoro shahar 8-maktab o‘qituvchisi

E-mail: feruzaelibayeva@mail.com

Annotatsiya: ushbu maqolada inson organizmida uchrovchi zararli va foydali mikroorganizmlar va ularning inson organizmida tutgan o‘rni, tuzilishi, inson organizmining ichki mikroflorasi haqida batafsil ma’lumot berilgan.

Kalit so‘zlar: tranzitor mikroorganizmlar, kon’yuktiv mikroflora, mikroplazma, stafillakokk bakteriyalar, streptokokklar, korinebakteriyalar, saprofit grammanfiy diplokokklar.

MICROFLORA OF THE HUMAN BODY

Annotation: This article provides detailed information about harmful and beneficial microorganisms in the human body and their role in the human body, their structure, the internal microflora of the human body.

Keywords: transient microorganisms, conjunctival microflora, microplasma, staphylococcal bacteria, streptococci, corynebacteria, saprophytic gram-negative diplococci.

Sog‘lom odam organizmida uchraydigan mikroorganizmlarning yig‘indisi odam mikroflorasini tashkil qiladi. Tug‘ilgunga qadar steril bo‘lgan odam organizmiga mikroblarning birlamchi tushishi, tug‘ish jarayonida qindagi bakteriyalar tomonidan amalga oshiriladi, so‘ngra tashqi muhit tasirida va yangi tug‘ilgan go‘dakka yaxshi qaragan odamlar bilan alohida mikroflora shakllanadi.

Normal mikroflora quyidagi vazifalarni bajaradi: immunizatorlik, antagonistik, indikatorlik va ovqat hazm qilish jarayonida faol qatnashadi.

Odam hayot faoliyati davomida uchrashadigan mikroorganizmlar shartli 4 guruhga bo‘linadi:

1. O‘tkir yoki tranzitor mikroorganizmlar

2. Foyda keltiradigan vakillar: ovqatni parchalaydi, hazm qildiradi, vitamin hosil qildiradi, antagonistik ta‘sirga ega-bularga bifidobakteriyalar kiradi

3. Sog‘lom odamlarda doim uchrab turadigan va u bilan ma‘lum darajada tenglashib turadigan mikroorganizm, ya‘ni shartli-patogen shakllar.

4. Yuqumli kasallik qo‘zg‘atuvchilari.

Odam tanasida eng ko‘p ifloslanadigan joylar: qo‘l kafti, oyoq, yuz, quloq, anus va siydik-tanosil a‘zolari atrofidagi teri. Shuning uchun bu joylarni tez-tez yuvib turish kerak. Mikrobiologik tekshiruvlarga ko‘ra sog‘lom odamda 20-30 yoshgacha 45- 50% hollarda ko‘z shilliq qavati steril bo‘ladi. Bu tozalik a‘zoning anatomik- fiziologik xossalari bilan bog‘liq. Kon‘yuktiv mikroflorasiga, asosan, stafilokokklar, korinebakteriyalar, mikoplazma, adeno- va herpes viruslar kiradi. Bu mikroorganizmlar miqdori kam, ammo himoya omillarining susayishi, ko‘zning shikastlanishi hisobiga yiringliyallig‘lanish jarayonlari yuzaga kelishi mumkin. Normada ichki va o‘rta quloqda mikroblar bo‘lmaydi. Tashqi quloq yo‘lida yog‘ bezlari yaxshi rivojlangan, ular sekreti hisobiga quloqda kir yig‘iladi. Sog‘lom odamlar qulog‘ida ichak tayoqchasi, proteylar, nopatogen stafilokokk va korinebakteriyalar, achitqi zamburug‘lari uchraydi. Chaqaloq tug‘ilayotganda va birinchi marta nafas olishi bilan nafas yo‘llariga mikroblar tusha boshlaydi. Odam umri davomida nafas oladi, havo bilan birga burun bo‘shlig‘iga juda ko‘p narsalar kiradi, lekin shunga qaramay bronxlarning quyi qismi va o‘pka alveolalari steril hisoblanadi, chunki burun bo‘shlig‘ining anatomik-fiziologik xususiyatlari hisobiga mikroblar ushlab qolinadi va shilliq qavatining bakteritsid xususiyatiga ega moddalar ta‘sirida nobud bo‘ladi. Nafas yo‘llari mikroflorasi vakillariga stafilokokklar, streptokokklar, korinebakteriyalar, saprofit grammanfiy diplokokklar, peptokokklar

va boshqalar misol bo‘la oladi. Immun tizim faoliyatining susayishi natijasida nafas yo‘llaridagi shartli-patogen va patogen mikroblar har xil kasalliklarni kelib chiqishiga sabab bo‘ladi. Odam va hayvon mikroflorasi ichida ovqat hazm qilish mikroflorasi juda katta o‘rinni egallaydi. Eng ko‘p mikroflora saqlaydigan bo‘limlar og‘iz bo‘shlig‘i va yo‘g‘on ichak hisoblanadi. Og‘iz bo‘shlig‘ida mikroorganizmlarning rivojlanishi uchun hamma qulay sharoitlar bor: doim bir xil namlik, doimiy harorat, ovqat qoldiqlari, ko‘chayotgan epiteliy. Bu erda doimiy yashaydigan mikroblarga turli kokklar, difteroidlar, vibrionlar, spiroxetalar, atsidofil tayoqchalar kiradi. Og‘iz bo‘shlig‘ida har xil mualliflar 70 turgacha har xil aerob va anaerob mikroorganizmlar topishgan.

Oshqozon-ichak yo‘llari me‘yordagi mikroflorasining miqdoriy va sifatiy buzilishi asosida shartli-patogen mikroblarning rivojlanishi disbakterioz deyiladi. Disbakterioz tartibsiz og‘iz orqali antibiotiklar qo‘llanilganda, ovqat tartibi buzilganda, nur bilan davolangandan so‘ng, kuyish kasalligida, xullas organizmning himoya mexanizmlari bo‘shashishi bilan boradigan kasalliklarda kelib chiqadi.

Xulosa qilib aytganda, inson organizmida zararli va foydali mikroorganizmlar yashab faoliyat ko‘rsatadi. Ularning vazifasi turlicha va ular asosan ovqat hazm qilish sistemasi a‘zolari: og‘iz, halqum, qizilo‘ngach, oshqozon va ichaklarda hamda nafas yo‘llarida uchraydi. Zararli mikroorganizmlardan o‘z tanamizni asrashimiz lozim. Buning uchun esa eng avvalo, shaxsiy gigiyena talablariga roiya qilishimiz lozim hamda tog‘ri ovqatlanish tartibiga rioya qilishimiz lozim.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. «Mikrobiologicheskiy slovar-spravochnik». Krasilnikov A.P. Minsk. 1986 6.
2. Mikrobiologiya. Timakov V.D., Levashev, S. Borisov L.B. M., 1989 7.
3. «Mikrobiologiyadan laboratoriya mashg‘ulotlariga doir qo‘llanma» Borisov L.B. tahriri ostida Tarjimon Zokirov N.A. Toshkent 1992